Matematisk Formelsamling

► Differentialligninger

► Geometri

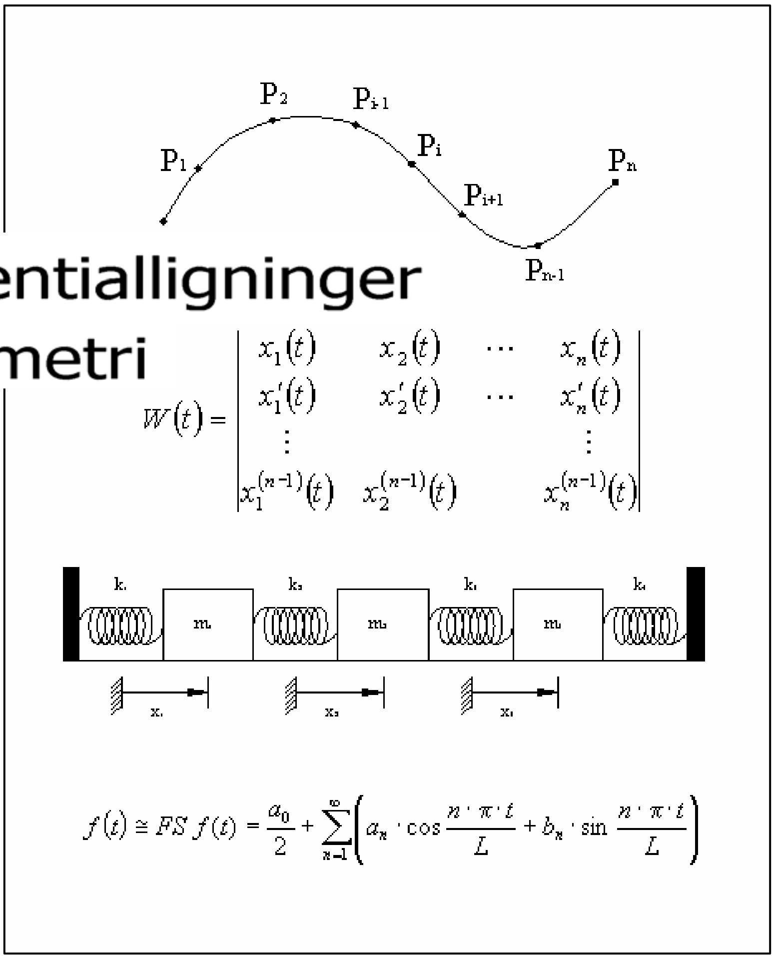

for 3. og 4. semester

Industri Civilingeniører

Aalborg Universitet

FORORD

Denne matematiske formelsamling er oprindeligt udarbejdet til 2. års ingeniørstuderende på industri-ingeniørlinien på Aalborg Universitet, og den dækker områderne:

- Geometri
- Differentialligninger

Formelsamlingen er udarbejdet i 1998-99 af studerende i frustration over, at der ikke fandtes nogen brugbar formelsamling til matematikundervisningen på industri-ingeniørlinien på Aalborg Universitet. Siden er formelsamlingen løbende med hjælp fra studerende og undervisere tilpasset og forbedret. Formelsamlingen indeholder på en overskuelig og letforståelig måde alt, hvad man behøver til opgaveregning og eksamen.

Jannick Schmidt
Institut for Samfundsudvikling og Planlægning
Aalborg Universitet
2002

INDHOLD

GEOMETRI

PRODUKTER

Prikprodukt

$$\vec{a}\cdot\vec{b} = [a_1, a_2]\cdot[b_1, b_2] = a_1 b_1 + a_2 b_2 = |\vec{a}||\vec{b}|\cos v$$

Vigtige egenskaber:

$$\vec{a}\cdot\vec{a} = |\vec{a}|^2$$

$$\vec{a}\cdot\vec{b} = 0 \Rightarrow \vec{a}\perp\vec{b}$$

$\cos v = \dfrac{\vec{a}\cdot\vec{b}}{|\vec{a}||\vec{b}|}$, hvor v er vinklen mellem de to vektorer

Planprodukt

$[\vec{a},\vec{b}] = \begin{vmatrix} a_1 & a_2 \\ b_1 & b_2 \end{vmatrix} = -\vec{a}\cdot\hat{\vec{b}} = |\vec{a}||\vec{b}|\sin v =$ Areal af udspændt parallelogram

Krydsprodukt eller vektorprodukt

$$\vec{a}\times\vec{b} = \begin{vmatrix} \vec{i} & \vec{j} & \vec{k} \\ a_1 & a_2 & a_3 \\ b_1 & b_2 & b_3 \end{vmatrix}$$

Vigtige egenskaber:

$$(\vec{a}\times\vec{b})\perp\vec{a},\vec{b}$$

$\vec{a} = (a_1, a_2, a_3)$ og $\vec{b} = (b_1, b_2, b_3)$

$$\vec{a}\times\vec{b} = \left(\begin{vmatrix} a_2 & b_2 \\ a_3 & b_3 \end{vmatrix}, \begin{vmatrix} a_3 & b_3 \\ a_1 & b_1 \end{vmatrix}, \begin{vmatrix} a_1 & b_1 \\ a_2 & b_2 \end{vmatrix} \right)$$

$$\vec{a}\times\vec{b} = -\vec{b}\times\vec{a}$$

$$(k\vec{a})\times\vec{b} = k(\vec{a}\times\vec{b}) = \vec{a}\times(k\vec{b})$$

$$\vec{a}\times(\vec{b}\times\vec{c}) = \vec{a}\times\vec{b} + \vec{a}\times\vec{c}$$

$$|\vec{a}\times\vec{b}| = |\vec{a}||\vec{b}|\sin v$$

Rumprodukt

$[\vec{c},\vec{a},\vec{b}] = \vec{c}\cdot(\vec{a}\times\vec{b}) = \begin{vmatrix} c_1 & c_2 & c_3 \\ a_1 & a_2 & a_3 \\ b_1 & b_2 & b_3 \end{vmatrix} =$ Volumen af udspændt epipedum

PARAMETERFREMSTILLING

Linie

Linie gennem P_1 og P_2:

$l:\ \overrightarrow{OQ} = \overrightarrow{OP_1} + t\cdot\overrightarrow{P_1P_2}$, hvor $Q\in l$

Plan

Plan α hvor $P \in \alpha$ og $\vec{b}, \vec{c}$ er to uafhængige vektorer i α:

$\alpha: \overrightarrow{OQ} = \overrightarrow{OP} + r \cdot \vec{b} + s \cdot \vec{c}$, hvor $Q \in \alpha$

Plan α hvor $P_1 \neq P_2 \neq P_3 \in \alpha$:

$\alpha: \overrightarrow{OQ} = \overrightarrow{OP_1} + r \cdot \overrightarrow{P_1P_2} + s \cdot \overrightarrow{P_1P_3}$, hvor $Q \in \alpha$

LIGNINGER

Linie i planen

$\vec{n} = [a, b]$ normalvektor til linien *l*, og $P \in l$

$\overrightarrow{\mathrm{OQ}} \cdot \vec{n} = \overrightarrow{OP} \cdot \vec{n}$, hvor $Q = [x, y] \in l$ eller

$ax + by = d$

Plan i rummet

$\vec{n} \cdot \overrightarrow{PQ} = 0$ eller $ax + by + cz = d$

hvor $Q = [x, y, z] \in \alpha$, $P = [x_0, y_0, z_0]$ som er et kendt punkt og $\vec{n} = [a, b, c]$ normalvektor til planen α.

Hvis $\vec{a}, \vec{b} \in \alpha$ og $\vec{a}$ og $\vec{b}$ er lineært uafhængige så er $\vec{n} = \vec{a} \times \vec{b}$

SKÆRINGSPUNKTER OG LINIER

Skæring mellem to linier i planen

To linier i planen kan enten
- skære hinanden i et punkt
- være parallelle
- være sammenfaldende

l: $a_1 x + b_1 y = d_1$

m: $a_2 x + b_2 y = d_2$

Skæringen mellem *l* og *m* fås ved løsning af ligningssystemet:

$$\left[\begin{array}{cc|c} a_1 & b_1 & d_1 \\ a_2 & b_2 & d_2 \end{array}\right] \sim \left[\begin{array}{cc|c} 1 & 0 & x \\ 0 & 1 & y \end{array}\right]$$

Skæringen mellem to linier givet ved parameterfremstilling findes ved samme fremgangsmetode som ”Skæring mellem to linier i rummet” beskrevet nedenfor.

Skæring mellem to linier i rummet

To linier i planen kan enten
- skære hinanden i et punkt
- være parallelle
- være sammenfaldende
- være vindskæve

l: $[x, y, z] = \overrightarrow{OP} + t \cdot \vec{a}$
m: $[x, y, z] = \overrightarrow{OQ} + s \cdot \vec{b}$

Skæringen mellem l og m fås ved løsning af ligningssystemet:
$\overrightarrow{OP} + t \cdot \vec{a} = \overrightarrow{OQ} + s\vec{b}$ dvs.

$$\left[\begin{array}{cc|c} | & | & | \\ \vec{a} & -\vec{b} & \overrightarrow{OQ} - \overrightarrow{OP} \\ | & | & | \end{array}\right] \sim \left[\begin{array}{cc|c} 1 & 0 & t \\ 0 & 1 & s \\ 0 & 0 & 0 \end{array}\right]$$

Herved bestemmes t og s. Skæringspunktet fås ved at indsætte t i parameterfremstillingen for l eller s i parameterfremstillingen for m.

Skæring mellem to planer i rummet

To planer i rummet kan enten
- skære hinanden i en linie
- være parallelle
- være sammenfaldende

$\alpha : a_1x + b_1y + c_1z = d_1$
$\beta : a_2x + b_2y + c_2z = d_2$

Der ønskes en parameterfremstilling $\vec{r}(t)$ for skæringslinien mellem α og β:

$$\vec{r}(t) = \begin{bmatrix} x(t) \\ y(t) \\ z(t) \end{bmatrix}$$

Skæringen mellem α og β findes ved at reducere nedenstående matrix til reduceret række-form.

$$\left[\begin{array}{ccc|c} a_1 & b_1 & c_1 & d_1 \\ a_2 & b_2 & c_2 & d_2 \end{array}\right]$$

Den kolonne hvori der ikke er pivot vælges til den frie parameter t, og de andre to koordinater findes som funktion af t ved baglæns substitution.

Hvis en af koordinaterne bliver 0, vælges en af de andre til den frie parameter, og den tredige koordinat findes som funktion af t.

Eksempel:
Hvis resultatet bliver som:

$$\left[\begin{array}{ccc|c} a_1 & b_1 & c_1 & d_1 \\ a_2 & b_2 & c_2 & d_2 \end{array}\right] \sim \left[\begin{array}{ccc|c} 1 & 0 & ? & ? \\ 0 & 1 & ? & ? \end{array}\right]$$

vælges z til den frie variabel i skæringslinien $z = t$, og x og y som funktion af t, findes ved baglæns substitution i den reducerede matrix. Herved fås parameterfremstillingen for skæringslinien mellem de to planer.

$$\vec{r}(t) = \begin{bmatrix} x(t) \\ y(t) \\ t \end{bmatrix}$$

Skæring mellem linie og plan i rummet

En linie og en plan i rummet kan enten
- skære hinanden i et punkt
- være parallelle
- være sammenfaldende

l: $[x, y, z] = \overrightarrow{OP} + t \cdot \vec{a}$

$\alpha : ax + by + cz = d$

Skæringen mellem l og α findes ved at indsætte $x(t)$, $y(t)$ og $z(t)$ for linien l i ligningen for planen α, og derved finde værdien for den frie parameter t. Skæringspunktet fås ved indsættelse af den fundne værdi for t i parameterfremstillingen for l.

ORTOGONALPROJEKTION

Projektion af en vektor på en anden

Projektionen $\vec{p}$ af $\vec{a}$ på $\vec{b}$ er givet ved:

$$\vec{p} = \frac{\vec{a} \cdot \vec{b}}{\vec{b} \cdot \vec{b}} \cdot \vec{b} = (\vec{a} \cdot \vec{e}) \cdot \vec{e} \text{ , hvor } \vec{e} = \frac{\vec{b}}{|\vec{b}|}$$

$$|\vec{p}| = \frac{|\vec{a} \cdot \vec{b}|}{|\vec{b}|} = |\vec{a}| \cos v$$, hvor v er vinklen mellem $\vec{a}$ og $\vec{b}$

Projektion af et punkt på en linie

Linie l: $[x, y, z] = \overrightarrow{OP} + t \cdot \vec{a}$

Punkt $R = [x_1, y_1, z_1]$

Projektionen R_l af et punkt R på en linie l fås ved:

$\overrightarrow{OR_l} = \overrightarrow{OP} + \overrightarrow{PR_l}$, hvor P er et punkt på l og $\overrightarrow{PR_l}$ er vektoren fra P til projektionen af R på l.

$$\overrightarrow{PR_l} = \frac{\overrightarrow{PR} \cdot \vec{a}}{|\vec{a} \cdot \vec{a}|} \cdot \vec{a}$$

Projektion af et punkt på en plan

Plan α : $[\mathrm{x}, \mathrm{y}, \mathrm{z}] = \overrightarrow{OP} + r \cdot \vec{b} + s \cdot \vec{c}$

Punkt $R = [x_1, y_1, z_1]$

Projektionen R_α af et punkt R på en plan α er givet ved:

$\overrightarrow{OR_\alpha} = \overrightarrow{OR} - \overrightarrow{R_\alpha R}$, hvor $\overrightarrow{R_\alpha R}$ er vektoren fra projektionen af R på α til punktet R

$$\overrightarrow{R_\alpha R} = \frac{\overrightarrow{PR} \cdot \vec{n}}{|\vec{n} \cdot \vec{n}|} \cdot \vec{n}$$, hvor $\vec{n}$ er normalvektoren til α

Projektion af en linie på en plan

Plan α : $[\mathrm{x}, \mathrm{y}, \mathrm{z}] = \overrightarrow{OQ} + r \cdot \vec{b} + s \cdot \vec{c}$

Linie l: $[x, y, z] = \overrightarrow{OP} + t \cdot \vec{a}$

Projektionen l_α af en linie *l* på en plan α er givet ved:
$\overrightarrow{OQ} = \overrightarrow{OR_\alpha} + t \cdot [\vec{a} - \vec{p}]$, hvor $\overrightarrow{OR_\alpha}$ er projektionen af et punkt $R \in l$ på α (udregnes som ovenfor "Projektion af et punkt på en plan"), og $\vec{p}$ er projektionen af retningsvektoren $\vec{a}$ for *l* på normalvektoren $\vec{n}$ for α

$$\vec{p} = \frac{\vec{a} \cdot \vec{n}}{|\vec{n} \cdot \vec{n}|} \cdot \vec{n}$$

AFSTANDE I RUMMET

Afstanden mellem to punkter

$P(x_1, y_1, z_1)$ og $Q(x_2, y_2, z_2)$ er to punkter i planen

$$d(P,Q) = \sqrt{(x_2 - x_1)^2 + (y_2 - y_1)^2 + (z_2 - z_1)^2}$$

Afstanden mellem et punkt og en linie

Linie *l*: $[x, y, z] = \overrightarrow{OP} + t \cdot \vec{a}$
Punkt $R = [x_1, y_1, z_1]$

Afstanden mellem *R* og *l* er givet ved:

$$d(R,l) = \frac{\left|\overrightarrow{PR} \times \vec{a}\right|}{|\vec{a}|}$$

Vektoren $\overrightarrow{PR}$ er vektoren mellem et punkt *P* på *l* og punktet *R*

Afstanden mellem et punkt og en plan

Plan α: $[\mathrm{x}, \mathrm{y}, \mathrm{z}] = \overrightarrow{OQ} + r \cdot \vec{b} + s \cdot \vec{c}$
Punkt $R = [x_1, y_1, z_1]$

Afstanden mellem *R* og α er givet ved:

$$d(R,\alpha) = \frac{\left|\overrightarrow{QR} \cdot \vec{n}\right|}{|\vec{n}|} = \frac{\left|\overrightarrow{QR} \cdot \left(\vec{b} \times \vec{c}\right)\right|}{\left|\vec{b} \times \vec{c}\right|}$$

Vektoren $\overrightarrow{QR}$ er vektoren mellem et punkt *Q* på α og punktet *R*

Afstanden mellem to parallelle linier

l_1 : $[x, y, z] = \overrightarrow{OQ_1} + t \cdot \vec{a}$
l_2 : $[x, y, z] = \overrightarrow{OQ_2} + s \cdot \vec{a}$

Hvis to linier l_1 og l_2 er parallelle er afstanden $d(l_1, l_2)$ mellem dem givet ved:

$$d(l_1, l_2) = \frac{\left|\overrightarrow{Q_1Q_2} \times \vec{a}\right|}{|\vec{a}|}$$

Vektoren $\overrightarrow{Q_1Q_2}$ er vektoren mellem et punkt på l_1 og l_2

Afstanden mellem to vindskæve linier

$l_1: \ [x,y,z] = \overrightarrow{OQ_1} + t \cdot \vec{a}$

$l_2: \ [x,y,z] = \overrightarrow{OQ_2} + s \cdot \vec{b}$

Hvis to linier l_1 og l_2 skærer hinanden eller er vindskæve, er afstanden $d(l_1, l_2)$ mellem dem givet ved:

$$d(l_1, l_2) = \frac{\left|\overrightarrow{Q_1Q_2} \cdot \left(\vec{a} \times \vec{b}\right)\right|}{\left|\vec{a} \times \vec{b}\right|} = \frac{\left|\left[\overrightarrow{Q_1Q_2}, \vec{a}, \vec{b}\right]\right|}{\left|\vec{a} \times \vec{b}\right|}$$

Vektoren $\overrightarrow{Q_1Q_2}$ er vektoren mellem et punkt på l_1 og l_2

Afstanden mellem to parallelle planer

Plan α: $[\mathrm{x,y,z}] = \overrightarrow{OQ} + r \cdot \vec{b} + s \cdot \vec{c}$

Plan β: $[\mathrm{x,y,z}] = \overrightarrow{OP} + t \cdot \vec{d} + u \cdot \vec{e}$

Afstanden mellem α og β findes som afstanden mellem det ene plan og et punkt i det andet plan, som i ”Afstanden mellem et punkt og en plan”.

VINKLER I RUMMET

Vinklen mellem to linier

$l_1: \ [x,y,z] = \overrightarrow{OQ_1} + t \cdot \vec{a}$

$l_2: \ [x,y,z] = \overrightarrow{OQ_2} + s \cdot \vec{b}$

Vinklen θ mellem linierne l_1 og l_2 findes ved

$$\cos\theta = \frac{\vec{a} \cdot \vec{b}}{|\vec{a}||\vec{b}|}$$

Vinklen mellem en linie og en plan

Linie *l*: $[x,y,z] = \overrightarrow{OP} + t \cdot \vec{a}$

Plan α: $[\mathrm{x,y,z}] = \overrightarrow{OQ} + r \cdot \vec{b} + s \cdot \vec{c}$

Vinklen γ mellem *l* og α findes ved

$\cos(90 - \gamma) = \dfrac{\vec{n} \cdot \vec{a}}{|\vec{n}||\vec{a}|}$, hvor $\vec{n} = \vec{b} \times \vec{c}$ er normalvektoren til α

Vinklen mellem to planer

Plan α: $[\mathrm{x,y,z}] = \overrightarrow{OQ} + r \cdot \vec{b} + s \cdot \vec{c}$

Plan β: $[\mathrm{x,y,z}] = \overrightarrow{OP} + t \cdot \vec{d} + u \cdot \vec{e}$

Vinklen γ mellem α og β findes ved

$\cos\gamma = \dfrac{\vec{n}_\alpha \cdot \vec{n}_\beta}{|\vec{n}_\alpha||\vec{n}_\beta|}$, hvor $\vec{n}_\alpha = \vec{b} \times \vec{c}$ og $\vec{n}_\beta = \vec{d} \times \vec{e}$ er henholdsvis α’s og β’s normalvektor

$\left[\vec{i}\,', \vec{j}\,'\right]$ og $\left[x', y'\right]$ betegner henholdsvis de nye hovedenhedsvektorer og de nye koordinater, og $\left[\vec{i}, \vec{j}\right]$ og $\left[x, y\right]$ betegner de oprindelige hovedenhedsvektorer og koordinater.

Koordinatskiftevektor *M*

$$M = \begin{bmatrix} \cos v & -\sin v \\ \sin v & \cos v \end{bmatrix} \text{ og } \quad M^{-1} = M^T = \begin{bmatrix} \cos v & \sin v \\ -\sin v & \cos v \end{bmatrix}$$

Drejning af koordinatsystem, hovedenhedsvektorerne

Nye hovedenhedsvektorer når koordinatsystemet drejes med vinklen *v*.

$$\vec{i}\,' = \cos v \cdot \vec{i} + \sin v \cdot \vec{j}$$

$$\vec{j}\,' = -\sin v \cdot \vec{i} + \cos v \cdot \vec{j}$$

$$\begin{bmatrix} \vec{i}\,' \\ \vec{j}\,' \end{bmatrix} = M^T \cdot \begin{bmatrix} \vec{i} \\ \vec{j} \end{bmatrix}$$

Oprindelige hovedenhedsvektorer:

$$\vec{i} = \cos v \cdot \vec{i}\,' - \sin v \cdot \vec{j}\,'$$

$$\vec{j} = \sin v \cdot \vec{i}\,' + \cos v \cdot \vec{j}\,'$$

$$\begin{bmatrix} \vec{i} \\ \vec{j} \end{bmatrix} = M \cdot \begin{bmatrix} \vec{i}\,' \\ \vec{j}\,' \end{bmatrix}$$

Drejning af koordinatsystem, koordinater

Nye koordinater når koordinatsystemet drejes med vinklen *v*.

$$x' = \cos v \cdot x + \sin v \cdot y$$

$$y' = -\sin v \cdot x + \cos v \cdot y$$

$$\begin{bmatrix} x' \\ y' \end{bmatrix} = M^T \cdot \begin{bmatrix} x \\ y \end{bmatrix}$$

Oprindelige koordinater:

$$x = \cos v \cdot x' - \sin v \cdot y'$$

$$y = \sin v \cdot x' + \cos v \cdot y'$$

$$\begin{bmatrix} x \\ y \end{bmatrix} = M \cdot \begin{bmatrix} x' \\ y' \end{bmatrix}$$

Drejning og flytning af koordinatsystem, koordinater

Nye koordinater når koodinatsystemet drejes med vinklen *v* og flyttes $\begin{bmatrix} a' \\ b' \end{bmatrix}$.

$\begin{bmatrix} x' \\ y' \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} a' \\ b' \end{bmatrix} + M^T \cdot \begin{bmatrix} x \\ y \end{bmatrix}$, hvor $\begin{bmatrix} a' \\ b' \end{bmatrix}$ er flytningen fra oprindelige origo til nye origo

Oprindelige koordinater:

$$\begin{bmatrix} x \\ y \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} a \\ b \end{bmatrix} + M \cdot \begin{bmatrix} x' \\ y' \end{bmatrix}$$, hvor $\begin{bmatrix} a \\ b \end{bmatrix}$ er flytningen fra nye origo til oprindelige origo

Der gælder følgende sammenhæng mellem de to flytninger:

$$\begin{bmatrix} a' \\ b' \end{bmatrix} = -M^T \cdot \begin{bmatrix} a \\ b \end{bmatrix}$$

KURVER

Beskrivelse

Kurver beskrives med parameterfremstilling, hvor parameteren er tid t

$\vec{r}(t) = [x(t), y(t), z(t)]$	Sted
$\vec{v}(t) = \vec{r}\,'(t) = [x'(t), y'(t), z'(t)]$	Hastighed
$\vec{a}(t) = \vec{v}\,'(t) = \vec{r}\,''(t) = [x''(t), y''(t), z''(t)]$	Acceleration

Hvis en kurve er beskrevet som en funktion $f(x) = y$ fås parameterfremstilling ved:

$\vec{r}(t) = [t, f(t)]$

Differentiation af kurver

$(\vec{r}_1 + \vec{r}_2)'(t) = \vec{r}_1\,'(t) + \vec{r}_2\,'(t)$	Addition
$(f \cdot \vec{r})'(t) = f'(t) \cdot \vec{r}(t) + f(t) \cdot \vec{r}\,'(t)$	Parameterfremstilling ganget med talfunktion
$(\vec{r}_1 \cdot \vec{r}_2)'(t) = \vec{r}_1\,'(t) \cdot \vec{r}_2(t) + \vec{r}_1(t) \cdot \vec{r}_2\,'(t)$	Prikprodukt
$(\vec{r}_1 \times \vec{r}_2)'(t) = \vec{r}_1\,'(t) \times \vec{r}_2(t) + \vec{r}_1(t) \times \vec{r}_2\,'(t)$	Krydsprodukt

Tangentvektor

Enhedstangentvektoren $\vec{t}$ til tiden t_0 er givet ved ($|\vec{t}| = 1$):

Hvis $\vec{r}\,'(t_0) \neq 0$ så er:

$$\vec{t}(t_0) = \frac{\vec{r}\,'(t_0)}{|\vec{r}\,'(t_0)|}$$

Hvis $\vec{r}\,'(t_0) = 0$ så er:

$$\vec{t}_+(t_0) = \lim_{t \to t_0+} \frac{\vec{r}(t) - \vec{r}(t_0)}{|\vec{r}(t_0)|} \quad \text{og} \quad \vec{t}_-(t_0) = \lim_{t \to t_0-} \frac{\vec{r}(t) - \vec{r}(t_0)}{|\vec{r}(t_0)|}$$

Når $\vec{r}\,'(t_0) = 0$ så er der spidstangent i t_0

Binormalvektor

Enhedsbinormalvektoren $\vec{b}$ til tiden t er givet ved ($|\vec{b}| = 1$):

$$\vec{b}(t) = \frac{\vec{r}\,'(t) \times \vec{r}\,''(t)}{|\vec{r}\,'(t) \times \vec{r}\,''(t)|}$$

Normalvektor

Enhedsnormalvektoren $\vec{n}$ til tiden *t* er givet ved ($|\vec{n}| = 1$):

$$\vec{n}(t) = \vec{b}(t) \times \vec{t}(t)$$

hvor $\vec{t}$ er enhedstangentvektoren og $\vec{b}$ er enhedsbinormalvektoren

Buelængde

Buelængden *s* af en kurve fra $\vec{r}(t_0)$ til $\vec{r}(t_1)$ er

$$s = \int_{t_0}^{t_1} |\vec{r}\,'(t)|\,dt$$

hvor $|\vec{r}\,'(t)| = \sqrt{(x'(t))^2 + (y'(t))^2 + (z'(t))^2}$

Buelængde som parameter

Sammenhængen mellem almindelig parameterfremstilling $\vec{r}(t)$ og buelængdeparameterfremstilling $\vec{r}_{al}(s)$ er

$$\vec{r}(t) = \vec{r}_{al} \cdot (s(t))$$

hvor $s(t)$ er buelængden fra $t = 0$ til *t*

Krumning

Krumning er defineret

$\kappa = \dfrac{1}{R}$, hvor *R* er radius for cirklen

Krumning i planen

Krumning i punktet *s* er (buelængde som parameter)

$$\vec{t}\,'(s) = \kappa(s) \cdot \vec{n}(s)$$

hvor $\vec{n}(s) = \hat{\vec{t}}(s)$ er hovednormalvektoren

Krumning i punktet *t* er (tid som parameter)

$$\kappa(t) = \frac{[\vec{r}\,'(t), \vec{r}\,''(t)]}{|\vec{r}\,'(t)|^3}$$

hvor $[\vec{r}\,'(t), \vec{r}\,''(t)]$ er planproduktet

Krumning i rummet

Krumning i punktet *s* er (buelængde som parameter)

$$\vec{t}\,'(s) = \kappa(s) \cdot \vec{n}(s)$$

hvor $\vec{n}(s) = \dfrac{\vec{t}\,'(s)}{|\vec{t}\,'(s)|}$ er hovednormalvektoren

Krumning i punktet *t* er (tid som parameter)

$$\kappa(t) = \frac{|\vec{r}\,'(t) \times \vec{r}\,''(t)|}{|\vec{r}\,'(t)|^3}$$

Oskulationscirkel

En oskulationscirkel er den bedst approksimerende cirkel til et punkt P_0

- Går gennem punktet P_0
- Har samme tangentretning
- Har samme krumningsvektor $\kappa \cdot \vec{n}$

Cirklens radius = Krumningsradius = $\varphi = \dfrac{1}{\kappa}$

Cirklens centrum = $\overrightarrow{0P_0} + \varphi \cdot \vec{n}$

Cirklens parameterfremstilling $\vec{c}_{al}(s) = \left(\overrightarrow{0P_0} + \dfrac{1}{\kappa} \cdot \vec{n}\right) - \dfrac{1}{\kappa} \cdot \cos(\kappa \cdot s) \cdot \vec{n} + \dfrac{1}{\kappa} \cdot \sin(\kappa \cdot s) \cdot \vec{t}$

Cirklen ligger i et plan udspændt af $\vec{n}$ og $\vec{t}$

Oskulationsplan

En oskulationsplan ω_P er den bedst approksimerende plan til et punkt P_0

- Går gennem punktet P_0
- Indeholder tangentvektoren til P_0
- Indeholder $\vec{a}(t) = \vec{r}''(t) = v(t) \cdot \vec{t}(t) + v^2(t) \cdot \kappa(t) \cdot \vec{n}(t)$

ω_P er plan gennem P_0 udspændt af $\{\vec{r}'(t), r''(t)\}$ eller $\{\vec{t}(t), \vec{n}(t)\}$

Parameterfremstilling:

$\overrightarrow{0P_0} + u \cdot \vec{r}'(t) + v \cdot \vec{r}''(t)$ hvor $\{u, v\} \in R$

Ligning:

$\overrightarrow{OQ} \cdot (\vec{r}'(t) \times \vec{r}''(t)) = \overrightarrow{OP_0} \cdot (\vec{r}'(t) \times \vec{r}''(t))$ hvor $Q = [x, y, z] \in \omega_P$

Torsion τ

Torsion τ er et udtryk for hvor meget en kurve vrider sig, dvs. hvor hurtigt oskulationsplanen ω_P vipper.

$$\tau = \frac{\vec{r}'''(t) \cdot (\vec{r}'(t) \times \vec{r}''(t))}{|\vec{r}'(t) \times \vec{r}''(t)|^2}$$

FERGUSSONKURVER ELLER KUBISKE SPLINES

Definition

Fergussonkurver er en kurve der gennemløber en række punkter P_0 til P_n i en ”pæn” og ”glat” bane. Kurvestykkerne mellem punkterne P_i og P_{i+1} er givet ved et 3. gradspolynomium $\vec{p}_{i+1}(t)$ for $0 \le t \le 1$

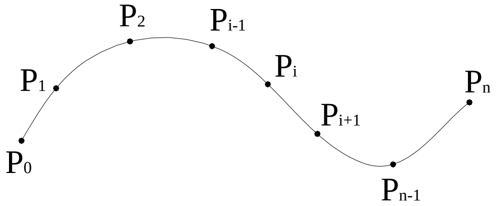

Der gælder for punkterne at de sammenbinder kurvestykkerne:

$\vec{p}_i(1) = \vec{p}_{i+1}(0)$

Ligeledes gælder der for retningsvektorerne i enderne af kurvestykkerne at:
$\vec{p}_i'(1) = \vec{p}_{i+1} = \vec{v}_{i+1}$

Sluttelig gælder der for den anden afledede $\vec{p}''(t)$ af stedvektoren $\vec{p}(t)$ at:
$\vec{p}_i''(1) = \vec{p}_{i+1}''(0)$ og for kurvens endepunkter $\vec{p}_1''(0) = \vec{p}_n''(1) = 0$

Retningsvektorerne

Når punkterne P_0 til P_n er kendt findes retningsvektorerne $\vec{v}_0$ til $\vec{v}_n$ ved løsning af ligningssystemet:

$$\begin{bmatrix} 2 & 1 & 0 & . & & & & & & & \\ 1 & 4 & 1 & 0 & . & & & & & & \\ 0 & 1 & 4 & 1 & 0 & . & & & & & \\ & & & & & . & & & & & \\ & . & 0 & 1 & 4 & 1 & 0 & . & & & \\ & & . & 0 & 1 & 4 & 1 & 0 & . & & \\ & & & . & 0 & 1 & 4 & 1 & 0 & . & \\ & & & & & . & & & & & \\ & & & & & . & 0 & 1 & 4 & 1 & 0 \\ & & & & & & . & 0 & 1 & 4 & 1 \\ & & & & & & & . & 0 & 1 & 2 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} \vec{v}_0 \\ \vec{v}_1 \\ \vec{v}_2 \\ . \\ \vec{v}_{i-1} \\ \vec{v}_i \\ \vec{v}_{i+1} \\ . \\ \vec{v}_{n-2} \\ \vec{v}_{n-1} \\ \vec{v}_n \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} -3P_0 + 3P_1 \\ -3P_0 + 3P_2 \\ -3P_1 + 3P_3 \\ . \\ -3P_{i-2} + 3P_i \\ -3P_{i-1} + 3P_{i+1} \\ -3P_i + 3P_{i+2} \\ . \\ -3P_{n-3} + 3P_{n-1} \\ -3P_{n-2} + 3P_n \\ -3P_{n-1} + 3P_n \end{bmatrix}$$

(Læg mærke til at endepunkterne er forskellige fra de andre punkter)

Ovenstående svarer til at løse ligningssystemet:

$$A \begin{bmatrix} \vec{v}_0 \\ \vdots \\ \vec{v}_i \\ \vdots \\ \vec{v}_n \end{bmatrix} = 3 \begin{bmatrix} \overrightarrow{P_0P_1} \\ \vdots \\ \overrightarrow{P_{i-1}P_{i+1}} \\ \vdots \\ \overrightarrow{P_{n-1}P_n} \end{bmatrix} \Leftrightarrow \begin{bmatrix} \vec{v}_0 \\ \vdots \\ \vec{v}_i \\ \vdots \\ \vec{v}_n \end{bmatrix} = 3 \cdot A^{-1} \begin{bmatrix} \overrightarrow{P_0P_1} \\ \vdots \\ \overrightarrow{P_{i-1}P_{i+1}} \\ \vdots \\ \overrightarrow{P_{n-1}P_n} \end{bmatrix}$$

Nedenfor er A^{-1} angivet for A som 3×3, 4×4, 5×5 og 6×6 matrix:

$$A^{-1}(3\times 3) = \begin{bmatrix} \frac{7}{12} & -\frac{1}{6} & \frac{1}{12} \\ -\frac{1}{6} & \frac{1}{3} & -\frac{1}{6} \\ \frac{1}{12} & -\frac{1}{6} & \frac{7}{12} \end{bmatrix} \qquad A^{-1}(4\times 4) = \begin{bmatrix} \frac{26}{45} & -\frac{7}{45} & \frac{2}{45} & -\frac{1}{45} \\ -\frac{7}{45} & \frac{14}{45} & -\frac{4}{45} & \frac{2}{45} \\ \frac{2}{45} & -\frac{4}{45} & \frac{14}{45} & -\frac{7}{45} \\ -\frac{1}{45} & \frac{2}{45} & -\frac{7}{45} & \frac{26}{45} \end{bmatrix}$$

$$A^{-1}(5\times 5) = \begin{bmatrix} \frac{97}{168} & -\frac{13}{84} & \frac{1}{24} & -\frac{1}{84} & \frac{1}{168} \\ -\frac{13}{84} & \frac{13}{42} & -\frac{1}{12} & \frac{1}{42} & -\frac{1}{84} \\ \frac{1}{24} & -\frac{1}{12} & \frac{7}{24} & -\frac{1}{12} & \frac{1}{24} \\ -\frac{1}{84} & \frac{1}{42} & -\frac{1}{12} & \frac{13}{42} & -\frac{13}{84} \\ \frac{1}{168} & -\frac{1}{84} & \frac{1}{24} & -\frac{13}{84} & \frac{97}{168} \end{bmatrix} \quad A^{-1}(6\times 6) = \begin{bmatrix} \frac{362}{627} & -\frac{97}{627} & \frac{26}{627} & -\frac{7}{627} & \frac{2}{627} & -\frac{1}{627} \\ -\frac{97}{627} & \frac{194}{627} & -\frac{52}{627} & \frac{14}{627} & -\frac{4}{627} & \frac{2}{627} \\ \frac{26}{627} & -\frac{52}{627} & \frac{182}{627} & -\frac{49}{627} & \frac{14}{627} & -\frac{7}{627} \\ -\frac{7}{627} & \frac{14}{627} & -\frac{49}{627} & \frac{182}{627} & -\frac{52}{627} & \frac{26}{627} \\ \frac{2}{627} & -\frac{4}{627} & \frac{14}{627} & -\frac{52}{627} & \frac{194}{627} & -\frac{97}{627} \\ -\frac{1}{627} & \frac{2}{627} & -\frac{7}{627} & \frac{26}{627} & -\frac{97}{627} & \frac{362}{627} \end{bmatrix}$$

Udregning af polynomier for kurvestykkerne

Den kubiske spline mellem to punkter for *t* = [0;1] kan skrives på to måder:

1) $\vec{p}(t) = \vec{a}_0 + \vec{a}_1 \cdot t + \vec{a}_2 \cdot t^2 + \vec{a}_3 \cdot t^3$

Koefficienterne er:

$\vec{a}_0 = \vec{p}(0) = P_0$

$\vec{a}_1 = \vec{p}'(0) = \vec{v}_0$

$\vec{a}_2 = -3 \cdot \vec{p}(0) + 3 \cdot \vec{p}(1) - 2 \cdot \vec{p}'(0) - \vec{p}'(1)$

$\vec{a}_3 = 2 \cdot \vec{p}(0) - 2 \cdot \vec{p}(1) + \vec{p}'(0) + \vec{p}'(1)$

2) $\vec{p}(t) = F_1(t) \cdot \vec{p}(0) + F_2(t) \cdot \vec{p}(1) + F_3(t) \cdot \vec{p}'(0) + F_4(t) \cdot \vec{p}'(1)$

Fergussonpolynomierne er:

$F_1(t) = 2 \cdot t^3 - 3 \cdot t^2 + 1$

$F_2(t) = -2 \cdot t^3 + 3 \cdot t^2$

$F_3(t) = t^3 - 2 \cdot t^2 + t$

$F_4(t) = t^3 - t^2$

BEZIÈRKURVER

Bezièrkurver er givet ved fire punkter Q_0, Q_1, Q_2 og Q_3, hvor Q_0 og Q_1 er endepunkterne og Q_1 og Q_2 er ”magneter”, der påvirker kurven mellem endepunkterne.

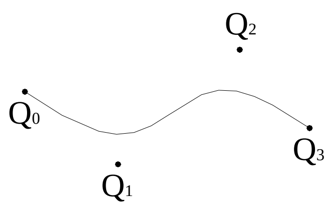

Kurven er givet ved parameterfremstillingen:

$\vec{q}(t) = B_{0,3}(t) \cdot Q_0 + B_{1,3}(t) \cdot Q_1 + B_{2,3}(t) \cdot Q_2 + B_{3,3}(t) \cdot Q_3$, hvor

$B_{i,n}(t) = \binom{n}{i} \cdot t^2 \cdot (1-t)^{n-1}$ og

$\binom{n}{i} = \frac{n!}{i! \cdot (n-i)!}$

3. grads-Bezièrpolynomierne er:

$B_{0,3}(t) = (1-t)^3 = 1 - 3 \cdot t + 3 \cdot t^2 - t^3$

$B_{1,3}(t) = 3 \cdot t \cdot (1-t)^2 = 3 \cdot t - 6 \cdot t^2 + 3 \cdot t^3$

$B_{2,3}(t) = 3 \cdot t^2 \cdot (1-t) = 3 \cdot t^2 - 3 \cdot t^3$

$B_{3,3}(t) = t^3$

Sammenhæng mellem Fergusson- og Bezièrkurver

$Q_0 = P_0$

$Q_3 = P_1$

$\vec{q}\,'(0) = -3 \cdot Q_0 + 3 \cdot Q_1 = 3 \cdot \overrightarrow{Q_0Q_1} = \vec{v}_0$

$\vec{q}\,'(1) = -3 \cdot Q_2 + 3 \cdot Q_3 = 3 \cdot \overrightarrow{Q_2Q_3} = \vec{v}_1$

FLADER

Beskrivelse af flader

Flader kan være givet ved en parameterfremstilling med to frie variable:

$$\vec{r}(u,v) = \begin{bmatrix} x(u,v) \\ y(u,v) \\ z(u,v) \end{bmatrix}$$

eller en ligning:

$F(x,y) = z$

Sammenhængen mellem parameterfremstilling og ligning er:

$$F(x,y) = z \to \vec{r}(u,v) = \begin{bmatrix} u \\ v \\ F(u,v) \end{bmatrix}$$

Normalvektor

Enhedsnormalvektoren i et punkt $P_0 = \vec{r}(u_0, v_0)$ er givet ved:

$$\vec{\nu}(u,v) = \frac{\vec{r}_u(u,v) \times \vec{r}_v(u,v)}{\left|\vec{r}_u(u,v) \times \vec{r}_v(u,v)\right|}$$

Tangentplan

Parameterfremstilling for tangentplan i $P_0 = \vec{r}(u_0, v_0)$:

$\overrightarrow{OQ} = \overrightarrow{OP_0} + s \cdot \vec{r}_u(u_0, v_0) + t \cdot \vec{r}_v(u_0, v_0)$ for $s, t \in R$

Ligning for tangentplan i $P_0 = \vec{r}(u_0, v_0)$:

$(\vec{x} - \vec{r}(u_0, v_0)) \cdot \vec{\nu} = 0$ hvor $\vec{x} = [x, y, z]$ er et vilkårligt punkt

Fladens 1. fundamentalform

$ds^2 = E \cdot du^2 + 2 \cdot F \cdot dudv + G \cdot dv^2$

hvor koefficienterne for fladens 1. fundamentalform er:

$E = \vec{r}_u(u,v) \cdot \vec{r}_u(u,v)$

$F = \vec{r}_u(u,v) \cdot \vec{r}_v(u,v)$

$G = \vec{r}_v(u,v) \cdot \vec{r}_v(u,v)$

Der gælder at $E \cdot G - F^2 = \left|\vec{r}_u(u,v) \times \vec{r}_v(u,v)\right|^2$

Fladens 2. fundamentalform

Koefficienterne for fladens 2. fundamentalform er givet ved:

$$e = \vec{r}_{uu}(u,v) \cdot \vec{v}(u,v)$$

$$f = \vec{r}_{uv}(u,v) \cdot \vec{v}(u,v)$$

$$g = \vec{r}_{vv}(u,v) \cdot \vec{v}(u,v)$$

hvor $\vec{v}(u,v)$ er enhedsnormalvektoren

Længde af kurvestykke på fladen

De to frie variabler skrives op som funktion af tiden, så der udtrykkes en kurve på fladen:

$$\vec{r}(u(t), v(t))$$

Længden af et kurvestykke l fra tiden t_0 til t_1 er så givet ved:

$$l = \int_{t_0}^{t_1} \left| \frac{d}{dt}(\vec{r}(u(t), v(t))) \right| dt$$

Areal af fladestykke

Arealet af et fladestykke i intervallet $v_0 \leq v \leq v_1$ og $u_0 \leq u \leq u_1$ er givet ved:

$$A = \int_{v_0}^{v_1} \int_{u_0}^{u_1} \sqrt{(E \cdot G - F^2)(u,v)}\, du dv$$

Hovedkrumning

Hovedkrumningerne κ_- og κ_+ er henholdsvis den minimale og den maksimale krumning. κ_- og κ_+ står altid vinkelret på hinanden.

Hovedkrumningerne findes ved:

$$\kappa_\pm = H \pm \sqrt{H^2 - K}$$

Middelkrumning

Middelkrumningen H er gennemsnittet af den maksimale og den minimale krumning κ_- og κ_+:

$$H = \frac{E \cdot g - 2 \cdot F \cdot f + G \cdot g}{2 \cdot (E \cdot G - F^2)} = \frac{\kappa_- + \kappa_+}{2}$$

Gausskrumning

Gausskrumningen er produktet af den maksimale og den minimale krumning κ_- og κ_+:

$$K = \frac{e \cdot g - f^2}{E \cdot G - F^2} = \kappa_- \cdot \kappa_+$$

Punkter på fladen

Punkterne på fladen kaldes:

Elliptiske hvis $K > 0$	Disse punkter optræder hvor fladen er dobbeltkrum, og begge krumninger peger væk fra normalvektoren, dvs. hele fladen ligger på den ene side af tangentplanen. κ_- og κ_+ har samme fortegn.

Parabolske hvis $K = 0$	Disse punkter optræder hvor fladen kun er krum i en retning, dvs. den er ikke dobbeltkrum. Et punkt er også parabolsk hvis fladen er en plan.
Hyperbolske hvis $K < 0$	Disse punkter optræder hvor der er saddelpunkt på fladen, dvs. når den ene hovedkrumning er negativ og den anden er positiv. κ_- og κ_+ har modsat fortegn.

DIFFERENTIALLIGNINGER

TYPER AF DIFFERENTIALLIGNINGER

Homogene differentialligninger

Differentialligninger siges at være homogene, når funktionen af *x* og dens afledede $L(x)$er 0, dvs. $L(x) = 0$

Inhomogene differentialligninger

Differentialligninger siges at være inhomogene, når funktionen af *x* og dens afledede $L(x)$ er en funktion $f(t) \neq 0$, dvs.

$L(x) = f(t)$

Lineære differentialligninger

$L\colon V \to W$ betegner afbildningen $L(f) = \dfrac{d^n x}{dt^n} + a_{n-1}\dfrac{d^{n-1}x}{dt^{n-1}} + \ldots + a_1\dfrac{dx}{dt} + a_0 x$

En afbildning siges så at være lineær hvis:

$L(c_1 x_1 + c_2 x_2) = c_1 L(x_1) + c_2 L(x_2)$

for alle $x_1 \in V$, $x_2 \in V$ og alle konstanter

Lineære differentialligninger af *n*'te orden med konstante koefficienter

En differentiallignings orden *n* er afgjort af højest afledede af *x*. At koefficienterne er konstante betyder at $a_{n-1}, a_{n-2}, \ldots, a_0$ er konstanter.

$$\frac{d^n x}{dt^n} + a_{n-1}\frac{d^{n-1}x}{dt^{n-1}} + \ldots + a_1\frac{dx}{dt} + a_0 x = f(t)$$

Lineært uafhængige funktioner

To funktioner x_1 og x_2 siges at være lineært uafhængige når Wronskiandeterminanten $W(x_1,x_2)$ er forskellig fra 0, dvs.:

$$W(x_1, x_2) = \begin{vmatrix} x_1 & x_2 \\ x_1' & x_2' \end{vmatrix} = x_1 x_2' - x_2 x_1' \neq 0$$

LØSNINGER TIL DIFFERENTIALLIGNINGER GENERELT

Eksistens og entydighed

For ethvert talsæt $(t_0, x_0, v_1, v_2, \ldots, v_{n-1})$ findes der netop een løsning $x = \varphi(t)$ til differentialligningen:

$$\frac{d^n x}{dt^n} + a_{n-1}\frac{d^{n-1}x}{dt^{n-1}} + \ldots + a_1\frac{dx}{dt} + a_0 x = f(t)$$

for hvilken:

$\varphi(t_0) = x_0$ og $\varphi^{(k)}(t_0) = v_k$ hvor $k = 1,2,\ldots,n-1$

Fuldstændig løsning til en homogen differentialligning

For enhver homogen lineær differentialligning $L(x)=0$ gælder, at hvis

$x_1, x_2, ..., x_n$ er løsninger til den homogene ligning, så er den komplementære løsning eller den fuldstændige løsning $x_c(t)$:

$x_c(t) = c_1 x_1(t) + c_2 x_2(t) + ... + c_n x_n(t)$ også løsning til $L(x) = 0$

Fuldstændig løsning til en inhomogen differentialligning

Samtlige løsninger til den inhomogene ligning $L(x) = f(t)$ fås ved at addere samtlige løsninger til den homogene ligning $x_c(t)$ med en partikulær løsning $x_p(t)$ til den inhomogene ligning, dvs.

$x(t) = x_c(t) + x_p(t)$

Superpositionsprincippet

Hvis $x = x_i$ er løsninger til $L(x) = f_i(t)$ for $i = 1,...,n$, da er $x = r_1x_1 + r_2x_2 + ... + r_nx_n$ løsning til ligningen:

$L(x) = r_1 f_1(t) + r_2 f_2(t) + ... + r_n f_n(t)$

hvor r_i er en konstant.

LØSNINGER TIL 1. ORDENS DIFFERENTIALLIGNINGER

En 1. ordens differentialligning på formen:

$$\frac{dx}{dt} + P(t)\cdot x = Q(t)$$

løses ved:

1. Beregn integrationsfaktoren $\rho(t) = e^{\int P(t)dt}$
2. Multiplicer differentialligningen på hver side af lighedstegnet med $\rho(t)$:
   $$\rho(t)\cdot\frac{dx}{dt} + \rho(t)\cdot P(t)\cdot x = \rho(t)\cdot Q(t)$$
3. Venstre side af lighedstegnet er så den afledede af et produktet $\rho(t)\cdot x(t)$:
   $$D_t[\rho(t)\cdot x(t)] = \rho(t)\cdot Q(t)$$
4. Begge sider af ligningen integreres, og der løses mht. $x(t)$:
   $$\int D_t[\rho(t)\cdot x(t)]dt = \int \rho(t)\cdot Q(t)dt \Leftrightarrow$$
   $$x(t) = \frac{1}{\rho(t)}\cdot\left[\int \rho(t)\cdot Q(t)dt + C\right]$$

HOMOGENE 2. ORDENS LIGNINGER MED KONSTANTE KOEFFICIENTER

$$\frac{d^2x}{dt^2} + a_1\frac{dx}{dt} + a_0x = 0$$

Dette omfatter løsning af homogene 2. ordens differentialligninger med konstante koefficienter.

Karakterligning

Karakterligningen til differentialligningen:

$$\frac{d^2x}{dt^2} + a_1\frac{dx}{dt} + a_0 x = 0$$

er givet ved:

$$R^2 + a_1 R + a_0 = 0$$

Løsning til ligning med 2 reelle rødder i karakterligningen

r_1 og r_2 er de reelle rødder til karakterligningen. Den fuldstændige løsning er så:

$$x_c(t) = c_1 e^{r_1 t} + c_2 e^{r_2 t}$$

Løsning til ligning med 2 komplekse rødder i karakterligningen

$a = \alpha \pm \beta i$ er de reelle rødder til karakterligningen. Den fuldstændige løsning er så:

$$x_c(t) = c_1 e^{\alpha t}\cos(\beta t) + c_2 e^{\alpha t}\sin(\beta t)$$

Løsning til ligning med reel dobbeltrod i karakterligningen

r er den reelle dobbeltrod til karakterligningen. Den fuldstændige løsning er så:

$$x_c(t) = c_1 e^{rt} + c_2 t e^{rt}$$

HOMOGENE *N*'TE ORDENS LIGNINGER MED KONSTANTE KOEFFICIENTER

$$\frac{d^n x}{dt^n} + a_{n-1}\frac{d^{n-1}x}{dt^{n-1}} + \ldots + a_1\frac{dx}{dt} + a_0 x = 0$$

Den fuldstændige løsning $x_c(t)$ til en homogen differentialligning af n'te orden består af n funktioner, dvs.

$$x_c(t) = c_1 f_1 + c_2 f_2 + \ldots + c_n f_n$$

Karakterligning

Karakterligningen til differentialligningen:

$$\frac{d^n x}{dt^n} + a_{n-1}\frac{d^{n-1}x}{dt^{n-1}} + \ldots + a_1\frac{dx}{dt} + a_0 x = 0$$

er givet ved:

$$R^n + a_{n-1}R^{n-1} + \ldots + a_1 R + a_0 = 0$$

Løsning til ligning hvis $r_1, r_2, \ldots, r_n \in R$ er rødder i karakterligningen

Der fås n funktioner:

$$x_c(t) = c_1 e^{r_1 t} + c_2 e^{r_2 t} + \cdots + c_n e^{r_n t}$$

Løsning til ligning hvis $r \in R$ er rod n gange i karakterligningen

Der fås n funktioner:

$$x_c(t) = \left(c_1 + c_2 t + c_3 t^2 + \cdots + c_n t^{n-1}\right)\cdot e^{rt}$$

Løsning til homogen ligning hvis $\alpha \pm \beta i \in C$ er rod n gange i karakterligningen

Der fås $2n$ funktioner:

$$\begin{aligned} x_c(t) = {} & c_1 e^{\alpha t}\cos(\beta t) + c_2 e^{\alpha t}\sin(\beta t) + \\ & c_3 t e^{\alpha t}\cos(\beta t) + c_4 t e^{\alpha t}\cos(\beta t) + \cdots + \\ & c_{n-1} t^{n-1} e^{\alpha t}\cos(\beta t) + c_n t^{n-1} e^{\alpha t}\sin(\beta t) \end{aligned}$$

INHOMOGENE LIGNINGER MED KONSTANTE KOEFFICIENTER

Retningslinier til gæt af en partikulær løsning $x_p(t)$ til differentialligninger på formen:

$$\frac{d^n x}{dt^n} + a_{n-1}\frac{d^{n-1}x}{dt^{n-1}} + \ldots + a_1\frac{dx}{dt} + a_0 x = f(t)$$

er angivet i tabellen nedenfor.

$f(t)$	$x_p(t)$
$b_0 + b_1 x + b_2 x^2 + \cdots + b_n x^n$	$x^s\left(A_0 + A_1 x + A_2 x^2 + \cdots + A_n x^n\right)$
$a\cos kt + b\sin kt$	$x^s\left(A\cos kt + B\sin kt\right)$
$e^{rt}\left(a\cos kt + b\sin kt\right)$	$x^s e^{rt}\left(A\cos kt + B\sin kt\right)$
$\left(b_0 + b_1 x + b_2 x^2 + \cdots + b_n x^n\right)e^{rt}$	$x^s e^{rt}\left(A_0 + A_1 x + A_2 x^2 + \cdots + A_n x^n\right)$
$\left(b_0 + b_1 x + b_2 x^2 + \cdots + b_n x^n\right)\cdot\left(a\cos kt + b\sin kt\right)$	$x^s\left[\cos kt\left(A_0 + A_1 x + A_2 x^2 + \cdots + A_n x^n\right) + \sin kt\left(B_0 + B_1 x + B_2 x^2 + \cdots + B_n x^n\right)\right]$

Små bogstaver henviser til konstanter der optræder i funktionen $f(t)$, s undtaget.

Store bogstaver henviser til ukendte konstanter som skal findes ved indsættelse af den gættede løsning $x_p(t)$ i differentialligningen.

s vælges så stor, at ingen led i den partikulære løsning $x_p(t)$ bliver en konstant gange en komplementær løsning $x_c(t)$. Dvs. at den komplementære løsning skal findes før en partikulær løsning kan findes.

INHOMOGENE LIGNINGER MED VARIABLE KOEFFICIENTER

Differentialligninger med variable koefficienter er på formen:

$$\frac{d^n x}{dt^n} + a_{n-1}(t)\frac{d^{n-1}x}{dt^{n-1}} + \ldots + a_1(t)\frac{dx}{dt} + a_0(t)x = f(t)$$

hvor koefficienterne $a_i(t)$ er funktioner af t.

Variation af parametre

Der haves en n'te grads inhomogen differentialligning, og der kendes n uafhængige løsninger $x_c(t) = c_1 x_1(t) + c_2 x_2(t) + \cdots + c_n x_n(t)$ til den homogene ligning. Der ønskes nu at finde en partikulær løsning $x_p(t)$ til den inhomogene ligning.

Der gættes på en partikulær løsning på formen:

$$x_p(t) = u_1(t)x_1(t) + u_2(t)x_2(t) + \cdots + u_n(t)x_n(t)$$

hvor funktionerne $u_i(t)$ er ukendte og skal bestemmes.

$u_i'(t)$ findes ved løsning af ligningssystemet:

$$\begin{array}{ccccc}
u_1'(t)x_1(t) & +\cdots+ & u_n'(t)x_n(t) & = & 0 \\
u_1'(t)x_1'(t) & +\cdots+ & u_n'(t)x_n'(t) & = & 0 \\
u_1'(t)x_1^{(2)}(t) & +\cdots+ & u_n'(t)x_n^{(2)}(t) & = & 0 \\
\vdots & & & & \vdots \\
u_1'(t)x_1^{(n-2)}(t) & +\cdots+ & u_n'(t)x_n^{(n-2)}(t) & = & 0 \\
u_1'(t)x_1^{(n-1)}(t) & +\cdots+ & u_n'(t)x_n^{(n-1)}(t) & = & f(t)
\end{array}$$

Ved Cramers regel fås:

$$u_i'(t) = \frac{W_i(t)f(t)}{W(t)} \Rightarrow$$

$$u_i(t) = \int \frac{W_i(t)f(t)}{W(t)}\,dt$$

hvor $W(t)$ er Wronskiandeterminanten $W(t) = \begin{vmatrix} x_1(t) & x_2(t) & \cdots & x_n(t) \\ x_1'(t) & x_2'(t) & \cdots & x_n'(t) \\ \vdots & & & \vdots \\ x_1^{(n-1)}(t) & x_2^{(n-1)}(t) & & x_n^{(n-1)}(t) \end{vmatrix}$

og $W_i(t)$ er Wronskiandeterminanten $W(t)$ hvor den i'te kolonne $\begin{bmatrix} x_i(t) \\ x_i'(t) \\ \vdots \\ x_i^{(n-1)} \end{bmatrix}$ er udskiftet med $\begin{bmatrix} 0 \\ 0 \\ \vdots \\ 1 \end{bmatrix}$

ORDENSREDUKTION AF HOMOGENE LIGNINGER

Løsning x_2 til 2. ordens ligning når en løsning x_1 er kendt

Kendes en løsning $x_1(t)$ til den homogene 2. ordens ligning:

$$x''(t) + a_1 p(t)x'(t) + q(t)x(t) = 0$$

findes den anden løsning $x_2(t)$ ved:

$$x_2(t) = x_1(t) \cdot \int \frac{e^{-\int p(t)dt}}{[x_1(t)]^2}\,dt$$

EULER-CAUCHY LIGNINGER

2. ordens Euler-Cauchy ligning

En 2. ordens Euler-Cauchy ligning skrives på formen:

$$t^2 x'' + p_0 t x' + q_0 x = 0$$

Substitueres $x(t) = t^r$, $x'(t) = rt^{r-1}$ og $x''(t) = r(r-1)t^{r-2}$ fås:

$$t^2 r(r-1)t^{r-2} + p_0 t r t^{r-1} + q_0 t^r = 0 \Leftrightarrow$$

$$r(r-1) + p_0 r + q_0 = 0$$

Når der er 2 reelle rødder $r_1 \neq r_2$ i ligningen er den generelle løsning:

$$x(t) = c_1 t^{r_1} + c_2 t^{r_2}$$

Når der er reel dobbeltrod r i ligningen er den generelle løsning:

$$x(t) = c_1 t^r + c_2 t^r \ln t$$

Når der kompleks konjugeret rod $a \pm bi$ er den generelle løsning:

$$x(t) = c_1 t^a \cos(b \ln t) + c_2 t^a \sin(b \ln t)$$

***n*'te ordens Euler-Cauchy ligning**

En 2. ordens Euler-Cauchy ligning skrives på formen:

$$a_n t^n x^{(n)} + a_{n-1} t^{n-1} x^{(n-1)} + \cdots + a_2 t^2 x'' + a_1 t x' + a_0 x = 0$$

Substitueres $x(t) = t^r$ fås:

$$a_n r(r-1)\cdots(r-n+1) + \cdots + a_2 r(r-1) + a_1 r + a_0 = 0$$

Hvis der er n forskellige rødder i ligningen er den komplementære løsning:

$$x(t) = c_1 |t|^{r_1} + c_2 |t|^{r_2} + \cdots + c_n |t|^{r_n}$$

LAPLACETRANSFORMATIONER

Definition

Lad $f(t)$ være defineret for $t > 0$, så er Laplacetransformationen af $f(t)$:

$$L\{f(t)\} = \int_0^\infty e^{-st} \cdot f(t)dt = F(s)$$

$L\{f(t)\} = F(s)$
$L^{-1}\{F(s)\} = f(t)$

Linearitet

Laplacetransformationer er lineære, dvs.

$$L\{a \cdot f(t) + b \cdot g(t)\} = a \cdot L\{f(t)\} + b \cdot L\{g(t)\}$$

Laplacetransformationer af afledede funktioner

Hvis $f(t)$ er kontinuert og stykvis differentiabel så:

$$L\{f'(t)\} = s \cdot L\{f(t)\} - f(0) = s \cdot F(s) - f(0)$$

$$L\{f''(t)\} = s \cdot L\{f'(t)\} - f'(0) = s^2 \cdot F(s) - s \cdot f(0) - f'(0)$$

$$L\{f^{(n)}(t)\} = s^n \cdot L\{f(t)\} - s^{n-1} \cdot f(0) - s^{n-2} \cdot f'(0) - \cdots - f^{(n-1)}(0)$$

Laplacetransformationer af integraler

Hvis f er stykvis kontinuert for $t \geq 0$ samt af eksponentiel orden så er:

$$L\left\{\int_0^t f(\tau)d\tau\right\} = \frac{1}{s} \cdot L\{f(t)\} = \frac{F(s)}{s}$$

Hvis den afledte af $\int_0^t f(\tau)d\tau$ er "let" så benyttes denne sætning på $L\left\{\int_0^t f(\tau)d\tau\right\}$.

Tilsvarende gælder:

$$L^{-1}\left\{\frac{F(s)}{s}\right\}=\int_0^t f(\tau)d\tau$$

Hvis $s\cdot F(s)$ er "let" så benyttes denne sætning på $L^{-1}\{F(s)\}$

Translation på *s*-aksen

$$L\{e^{at}\cdot f(t)\}=F(s-a)$$

dvs. at den Laplacetransformerede til $e^{at}\cdot f(t)$ findes som den Laplacetransformerede til *f*(*t*), hvorefter *s* udbyttes med *s* – *a*.

$$L^{-1}\{F(s-a)\}=e^{at}\cdot f(t)$$

dvs. den invers Laplacetransformerede af *F*(*s* - *a*) findes som den inverse Laplacetransformerede af *F*(*s*), hvorefter der ganges med e^{at}.

Translation på *t*-aksen

$$L\{u(t-a)\cdot f(t-a)\}=e^{-as}\cdot F(s)$$

Tilsvarende er:

$$L^{-1}\{e^{-as}\cdot F(s)\}=u(t-a)\cdot f(t-a)$$

Foldning

Foldningen *f* * *g* af de stykvis kontinuerte funktioner *f* og *g* er defineret for $t\geq 0$ som:

$$(f*g)(t)=\int_0^t f(\tau)\cdot g(t-\tau)d\tau$$

Laplacetransformerede af foldede funktioner er givet ved:

$$L\{f(t)*g(t)\}=L\{f(t)\}\cdot L\{g(t)\}$$

og

$$L^{-1}\{F(s)\cdot G(s)\}=f(t)*g(t)$$

dvs. den inverse Laplacetransformerede af $F(s)\cdot G(s)$ findes som foldningen $f(t)*g(t)$.

NB. $f*g\neq f\cdot g$

Differentiation af transformerede

Hvis *f* er stykvis kontinuert for $t\geq 0$ samt af eksponentiel orden så er:

$$L\{-t\cdot f(t)\}=F'(s)$$

Tilsvarende gælder:

$$f(t)=L^{-1}\{F(s)\}=-\frac{1}{t}\cdot L^{-1}\{F'(s)\}$$

Integration af transformerede

Hvis *f* er stykvis kontinuert for $t\geq 0$ samt af eksponentiel orden så er:

$$L\left\{\frac{f(t)}{t}\right\}=\int_s^\infty F(\sigma)d\sigma$$

Tilsvarende gælder:

$$f(t) = L^{-1}\{F(s)\} = t \cdot L^{-1}\left\{\int_s^\infty F(\sigma)d\sigma\right\}$$

Transformation af periodiske funktioner

Hvis $f(t)$ er periodisk med perioden p og stykvis kontinuert for $t \geq 0$ så er:

$$L\{f(t)\} = \frac{1}{1-e^{-ps}} \cdot \int_0^p e^{-st} \cdot f(t)dt$$

Duhamels princip

Mange fysiske systemer kan beskrives med differentialligningen:

$$x''(t) + a_1 x'(t) + a_2 x(t) = f(t)$$

Hvis $x'(0) = x(0) = 0$ Laplacetransformeres og $X(s)$ isoleres:

$$X(s) = \frac{1}{s^2 + a_1 s + a_2} \cdot F(s)$$

$W(s) = \dfrac{1}{s^2 + a_1 s + a_2}$ kaldes for stivhedskoefficienten.

Løsningen $x(t)$ fås ved Duhamels princip:

$$x(t) = \int_0^t w(\tau) f(t-\tau)d\tau$$

Laplacetransformerede funktioner

$f(t)$	$F(s)$
1	$\frac{1}{s} \quad (s > 0)$
t	$\frac{1}{s^2} \quad (s > 0)$
$t^n \; (n \geq 0)$	$\frac{n!}{s^{n+1}} \quad (s > 0)$
$t^a \; (a > -1)$	$\frac{\Gamma(a+1)}{s^{a+1}} \quad (s > 0)$
$\frac{1}{\sqrt{\pi t}}$	$\frac{1}{\sqrt{s}}$
e^{at}	$\frac{1}{s-a} \quad (s > a)$
$t^n \cdot e^{at}$	$\frac{n!}{(s-a)^{n+1}} \quad (s > 0)$
$(-1)^{[[at]]}$	$\frac{1}{s} \cdot \tanh\frac{as}{2} \quad (s > 0)$

$f(t)$	$F(s)$
$\cos kt$	$\frac{s}{s^2+k^2} \quad (s > 0)$
$\sin kt$	$\frac{k}{s^2+k^2} \quad (s > 0)$
$\cosh kt$	$\frac{s}{s^2-k^2} \quad (s > \lvert k \rvert)$
$\sinh kt$	$\frac{k}{s^2-k^2} \quad (s > \lvert k \rvert)$
$e^{at} \cdot \cos kt$	$\frac{s-a}{(s-a)^2+k^2} \quad (s > a)$
$e^{at} \cdot \sin kt$	$\frac{k}{(s-a)^2+k^2} \quad (s > a)$
$u(t-a)$	$\frac{e^{-as}}{s} \quad (s > 0)$
$\delta(t-a)$	$e^{-as} \quad (s > 0)$

I ovenstående tabel er betegnelserne:

k konstant $\in$ R

a konstant $\in$ R

n er mængden af hele tal

- Enhedsstepfunktionen *u* er $u(t-a)=\begin{cases}0 & \text{for } t<a\\ 1 & \text{for } t\geq a\end{cases}$

- Funktionen $[\![x]\!]$ er defineret ved at $[\![x]\!]=$det største heltal der ikke er lig eller overstiger *x*.

- Funktionen Γ er defineret ved:

  $$\Gamma(x)=\int_0^{\infty} e^{-t}\cdot t^{x-t}dt$$

  Funktionsværdier udregnes generelt ikke efter ovenstående udtryk, men slås op eller udregnes efter nedenstående:

  $\Gamma(n+1)=n!$ hvor *n* tilhører mængden af hele tal

  $\Gamma(x+1)=x\cdot\Gamma(x)$

  $\Gamma(\frac{1}{2})=\sqrt{\pi}$

EGENVÆRDIMETODEN FOR HOMOGENE SYSTEMER

1. ordenssystemer

Der ønskes en komplementær løsning $\vec{x}_c(t)$ til det homogene ligningssystem:

$$\begin{array}{ccccc} x_1' & = & a_{11}x_1 & +\cdots+ & a_{1n}x_n \\ x_1' & = & a_{21}x_1 & +\cdots+ & a_{2n}x_n \\ \vdots & & \vdots & & \vdots \\ x_n' & = & a_{n1}x_1 & +\cdots+ & a_{nn}x_n \end{array}$$

Fremgangsmetoden er følgende:

1. Først bestemmes egenværdierne $\lambda_1, \lambda_2,..., \lambda_n$ tilhørende $A=\lfloor a_{ij}\rfloor$ ved ligningen:

   $$|A-\lambda I|=\det\begin{bmatrix} a_{11}-\lambda & a_{12} & \cdots & a_{1n} \\ a_{21} & a_{22}-\lambda & \cdots & a_{2n} \\ \vdots & \vdots & & \vdots \\ a_{n1} & a_{n2} & \cdots & a_{nn}-\lambda \end{bmatrix}=0$$

2. For hver egenværdi λ_1 til λ_n findes en tilhørende egenvektor $\vec{v}$ ved løsning af ligningssystemet:

   $(A-\lambda I)\vec{v}=\vec{0}$

   Da der er uendelig mange lineært afhængige løsninger vælges en komponent i $\vec{v}$, hvoraf de andre findes. Fx vælges v_1 frit i $\vec{v}=\begin{bmatrix} v_1 \\ v_2 \\ v_3 \end{bmatrix}$ og v_2 og v_3 bestemmes.

3. Det er ikke altid muligt at finde n lineært uafhængige løsninger til ligningen i 2. men når de findes, fås n lineært uafhængige løsninger til systemet af differentialligninger:

   - Hvis der findes n reelle ikke multiplicible egenværdier fås n lineært uafhængige løsninger til systemet af differentialligninger:
     $\vec{x}_1(t) = \vec{v}_1 e^{\lambda_1 t}\ , \vec{x}_2(t) = \vec{v}_2 e^{\lambda_2 t}\ , \cdots, \vec{x}_n(t) = \vec{v}_n e^{\lambda_n t}$

   - Hvis der findes komplekse konjugerede egenværdier $\lambda = p \pm iq$ med tilhørende egenvektorer $\vec{v} = a \pm ib$ bliver løsningen:
     $\vec{x}(t) = e^{pt}\left(\vec{a}\cos qt - \vec{b}\sin qt\right) + i \cdot e^{pt}\left(\vec{b}\cos qt - \vec{a}\sin qt\right)$
     Heraf fås de to løsninger:
     $\vec{x}_1(t) = \mathrm{Re}(x(t)) = e^{pt}\left(\vec{a}\cos qt - \vec{b}\sin qt\right)$
     $\vec{x}_2(t) = \mathrm{Im}(x(t)) = e^{pt}\left(\vec{b}\cos qt + \vec{a}\sin qt\right)$

   Den komplementære løsning til systemet af differentialligninger bliver så:
   $\vec{x}_c(t) = c_1\vec{x}_1(t) + c_2\vec{x}_2(t) + \cdots + c_n\ \vec{x}_n(t)$

2. ordenssystemer (masse-fjedersystemer)

Masse-fjedersystemet nedenfor er et 2. ordenssystem bestående af tre masser m og fire fjedre k.

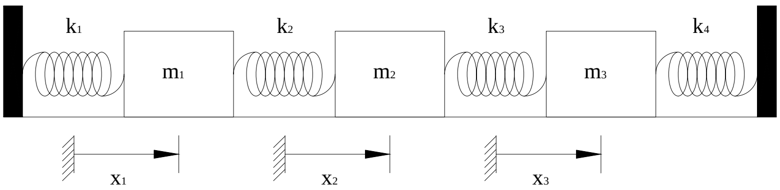

Betragtes systemet med n masser m_i defineres:

$$\text{Masse matrix } M = \begin{bmatrix} m_1 & 0 & \cdots & 0 \\ 0 & m_2 & \cdots & 0 \\ \vdots & & & \vdots \\ 0 & \cdots & 0 & m_n \end{bmatrix}$$

$$\text{Stivhedsmatrix } K = \begin{bmatrix} -(k_1+k_2) & k_2 & 0 & \cdots & 0 \\ k_2 & -(k_2+k_3) & k_3 & \cdots & 0 \\ 0 & k_3 & -(k_3+k_4) & \cdots & 0 \\ 0 & 0 & k_4 & \cdots & 0 \\ \vdots & \vdots & & & \vdots \\ 0 & 0 & \cdots & -(k_{n-1}+k_n) & k_n \\ 0 & 0 & \cdots & k_n & -(k_n+k_{n+1}) \end{bmatrix}$$

Systemet af 2. ordens differentialligninger fås ved:

$M\vec{x}'' = K\vec{x} \Rightarrow \vec{x}'' = M^{-1}K\vec{x} \Rightarrow \vec{x}'' = A\vec{x}$

Hvis matricen A har reelle negative egenværdier $\lambda_1 = -\omega_1^2, \lambda_2 = -\omega_2^2, ..., \lambda_n = -\omega_n^2$ med tilhørende egenvektorer $\vec{v}_1, \vec{v}_2, ..., \vec{v}_n$, så fås en generel løsning til ligningssystemet ved:

$$\vec{x}(t) = \sum_{i}^{n} \left(a_i \cos \omega_i t + b_i \sin \omega_i t\right)\vec{v}_i$$

hvor a_i og b_i er konstanter.

I det specielle tilfælde hvor en ikke multiplicibel egenværdi antager værdien $\lambda_0 = 0$ med tilhørende egenvektor $\vec{v}_0$, bliver løsningen:

$$\vec{x}_0(t) = \left(a_0 + b_0 t\right)\vec{v}_0$$

FOURIERRÆKKER

Periodiske funktioner

En funktion $f(t)$ er periodisk med perioden p hvis:

$f(t + p) = f(t)$ hvor $p > 0$

p angiver den mindste periode.

Definition

Lad $f(t)$ være en stykvis kontinuert funktion med perioden $2L$, så er Fourierrækken $FS\ f(t)$ af $f(t)$ givet ved:

$$f(t) \cong FS\ f(t) = \frac{a_0}{2} + \sum_{n=1}^{\infty}\left(a_n \cdot \cos\frac{n \cdot \pi \cdot t}{L} + b_n \cdot \sin\frac{n \cdot \pi \cdot t}{L}\right)$$

hvor Fourierkoefficienterne a_n og b_n er givet ved:

$$a_n = \frac{1}{L}\int_{-\pi}^{\pi} f(t) \cos\frac{\pi n t}{L}\, dt \quad \text{for } n = 0,1,2,3,\cdots$$

$$b_n = \frac{1}{L}\int_{-\pi}^{\pi} f(t) \sin\frac{\pi n t}{L}\, dt \quad \text{for } n = 1,2,3,\cdots$$

a_0 fremkommer ved at sætte $n = 0$ i a_n.

Lige og ulige funktioner

Lige funktioner har egenskaben:

$f(-t) = f(t)$ for $-L < t < L$

dvs. de er symmetriske om y-aksen i intervallet $t \in [-L;L]$.

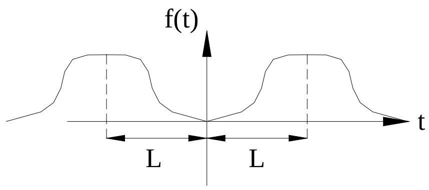

Ulige funktioner har egenskaben:

$f(-t) = -f(t)$ for $-L < t < L$

dvs. de er symmetriske om origo i intervallet $t \in [-L;L]$.

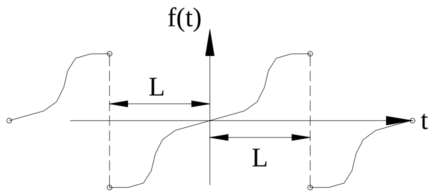

Fourierrækker af lige og ulige funktioner

Lad $f(t)$ være defineret på intervallet 0 <

Lige udvidelse: $f(t) = \begin{cases} f(t) & , \quad 0 < t < L \\ f(-t) & , -L < t < 0 \end{cases}$

Ulige udvidelse: $f(t) = \begin{cases} f(t) & , \quad 0 < t < L \\ -f(-t) & , -L < t < 0 \end{cases}$

Fourierrækken *FS* $f(t)$ af en lige funktion $f(t)$ er:

$$FS\ f(t) = \frac{a_0}{2} + \sum_{n=1}^{\infty} a_n \cos\frac{n\pi t}{L} \qquad \text{Cosinusfourierrække af } f(t)$$

Fourierrækken *FS* $f(t)$ af en ulige funktion $f(t)$ er:

$$FS\ f(t) = \sum_{n=1}^{\infty} a_n \sin\frac{n\pi t}{L} \qquad \text{Sinusfourierrække af } f(t)$$

Løsning af differentialligninger vha. Fourierrækker

Der er givet differentialligningen med endebetingelserne:

$ax''(t) + bx'(t) + cx(t) = f(t)$ for $0 < t < L$

med randbetingelserne $x(0) = x(L) = 0$

1. Udvid først $f(t)$ til intervallet $-L < t < 0$
   Udvidelsen er enten lige eller ulige.

   Forudsat, at $f(t)$ er stykvis glat, har denne Fourierrækken:
   $$f(t) \cong FS\ f(t) = \frac{a_0}{2} + \sum_{n=1}^{\infty}\left(a_n \cdot \cos\frac{n\cdot\pi\cdot t}{L} + b_n \cdot \sin\frac{n\cdot\pi\cdot t}{L}\right)$$

2. Antag, at differentialligningen har løsningen $x(t)$ med Fourierrækken:
   $$x(t) \cong FS\ x(t) = \frac{a_0}{2} + \sum_{n=1}^{\infty}\left(a_n \cdot \cos\frac{n\cdot\pi\cdot t}{L} + b_n \cdot \sin\frac{n\cdot\pi\cdot t}{L}\right)$$
   NB Husk at a_n og b_n ikke er de samme som i 1.

3. Substituer *FS* $f(t)$ og *FS* $x(t)$ ind i differentialligningen og bestem koefficienterne a, b og c.

4. Undersøg om endebetingelserne stemmer.

Såfremt endebetingelserne stemmer haves en formel Fourierrækkeløsning.

Varmeledningsligningen

Varmeledningsligningen gælder for temperaturen $u(x,t)$ i en lang tynd stang, som funktion af tiden t og stedet x.

$$\frac{\partial u}{\partial t} = k\frac{\partial^2 u}{\partial x^2}$$

1. Betragt begyndelsesbetingelserne, dvs. hvor $t = 0$. Herved fås $u(x,0) = f(x)$
2. Betragt randbetingelserne, ved $x = 0$ og $x = L$. L er længden på stangen. Herved ses hvilken af nedenstående tilfælde der er tale om.

- Givet grænseværdiproblemet, hvor de to ender er holdt ved en konstant temperatur (her 0):
  $u(x,0) = f(x)$
  $u(0,t) = u(L,t) = 0$

Løsningen til differentialligningen er:

$$u(x,t) = \sum_{n=1}^{\infty} b_n \cdot e^{-\frac{n^2 \cdot \pi^2 \cdot k \cdot t}{L^2}} \cdot \sin \frac{n \cdot \pi \cdot x}{L}$$

hvor b_n er givet ved:

$$b_n = \frac{2}{L} \int_0^L f(x) \cdot \sin \frac{n \cdot \pi \cdot x}{L} dx \quad , n = 1, 2, 3...$$

- Givet grænseværdiproblemet, hvor de to ender er isolerede (intet varmeflow igennem enderne):

  $u_x(0,t) = u_x(L,t) = 0$

  $u_x(0,t) = u_x(L,t) = 0$

  Løsningen til problemet er:

$$u(x,t) = \frac{a_0}{2} + \sum_{n=1}^{\infty} a_n \cdot e^{-\frac{n^2 \cdot \pi^2 \cdot k \cdot t}{L^2}} \cdot \cos \frac{n \cdot \pi \cdot x}{L}$$

  hvor a_n er givet ved:

$$a_n = \frac{2}{L} \int_0^L f(x) \cdot \cos \frac{n \cdot \pi \cdot x}{L} dx \quad , n = 0, 1, 2, 3...$$

TRIGONOMETRISKE FUNKTIONER

Sinus og cosinus

$$\cos kt = \frac{e^{ikt} + e^{-ikt}}{2}$$

$$\sin kt = \frac{e^{ikt} - e^{-ikt}}{2i}$$

hvor k er en konstant $\in R$ og $i = \sqrt{-1}$

Hyperbolsk sinus og cosinus

$$\cosh kt = \frac{e^{kt} + e^{-kt}}{2}$$

$$\sinh kt = \frac{e^{kt} - e^{-kt}}{2}$$

hvor k er en konstant $\in R$

Additionsformlerne

$$\cos(s-t) = \cos(s)\cos(t) + \sin(s)\sin(t)$$

$$\cos(s+t) = \cos(s)\cos(t) - \sin(s)\sin(t)$$

$$\sin(s+t) = \sin(s)\cos(t) + \cos(s)\sin(t)$$

$$\sin(s-t) = \sin(s)\cos(t) - \cos(s)\sin(t)$$

Trigonometriske funktioner

$$\sin^2 x + \cos^2 x = 1$$

$$\sin^2 x = \tfrac{1}{2}(1 - \cos 2x)$$

$$\cos^2 x = \tfrac{1}{2}(1 + \cos 2x)$$

$$\cos 2x = \cos^2 x - \sin^2 x$$

$$\sin 2x = 2\sin x \cos x$$

$$\cos 3x = 4\cos^3 x - 3\cos x$$

$$\sin 3x = 3\sin x - 4\sin^3 x$$

$$\cos x + \cos y = 2 \cdot \cos\left(\frac{x+y}{2}\right) \cdot \cos\left(\frac{x-y}{2}\right)$$

$$\cos x - \cos y = -2 \cdot \sin\left(\frac{x+y}{2}\right) \cdot \sin\left(\frac{x-y}{2}\right)$$

Specielle funktionsværdier

Grader	0º	30º	45º	60º	90º
Radiantal	0	$\frac{\pi}{6}$	$\frac{\pi}{4}$	$\frac{\pi}{3}$	$\frac{\pi}{2}$
Sin	0	$\frac{1}{2}$	$\frac{\sqrt{2}}{2}$	$\frac{\sqrt{3}}{2}$	1
Cos	1	$\frac{\sqrt{3}}{2}$	$\frac{\sqrt{2}}{2}$	$\frac{1}{2}$	0
Tan	0	$\frac{\sqrt{3}}{3}$	1	$\sqrt{3}$	-